

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

22. Quando casus dubius egeat dispensatione? Et an Episcopus possit dispensare in lege Pontificia, quando dubium est, an casus egeat dispensatione? Et an Prælati inferior possit dispensare in ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

De Dispensationibus. Resol. XIX. &c. 185

satione tenetur quis ieiunare, vel aliam legem servare, eo ipso esse sufficientem causam ad dispensandum, nec opus esse aliqua commutatione. Ex part. 4. tr. 3. Resol. 44.

§. 1. Respondeo affirmatiue cum Sanchez in summa tom. 1. lib. 4. c. 44. n. 10. vbi sic ait: Quia in benigniorem partem est in hoc dubio credendum, facultatem Superiorum esse in hoc dubio, id enim petit bonum, & suave Ecclesie regimen, esset enim multis scrupulorum occasibus exposita potestas. Si ad causas solas certas extenderetur, & vix auferent Superiores dispensare. Et ita hanc sententiam tenet etiam Syluester ver. dispensatio quast. 14. vbi agens de Prælati Regularium, quibus permittitur dispensare in regulis, sic ait: Dispensare possunt quando eis constat de causa legitima, & etiam si dubitent, quia ad clementiorem partem declinandum est. Ita Sanchez, licet contrariam sententiam teneat Bonacina de legib. disp. 1. quast. 2. puncti. 3. num. 7. Verum mihi placet opinio affirmatiua, quam præter Sanchez, & Syluestrum tenet Caietanus in 2. 2. quast. 147. art. 4. in principio, & nouissimè Iacobus Granado in 1. 2. D. Thome contr. 7. tract. 2. disp. 6. sect. 1. n. 2. vbi etiam cum aliquibus iunioribus doctet, cum dubitatur an sine dispensatione tenetur quis ieiunare, vel aliam legem seruare, eo ipso esse sufficientem causam ad dispensandum, nec opus esse aliqua commutatione.

RESOL. XIX.

An liceat posse Prælati dispensare, quando dubitatur, etiam causa dispensationis sit iusta? Ex part. 1. tr. 10. Resol. 31.

§. 1. Negatiue respondet Bonacin. de legib. disp. 1. 2. puncti. 3. n. 7. quia fieri potest, vt causa re ipsa non sit sufficiens: sed qui periculo se exponit dispensandi sine iusta causa peccat, ergo, &c. 2. Hæc opinio est probabilis: sed contrariam probabiliter docet Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 45. n. 10. quia in benigniorem partem est in dubio inclinandum; & credendum est, facultatem Superiorum esse in hoc dubium: id enim petit bonum, & suave Ecclesie regimen: esset enim multis scrupulorum occasibus exposita potestas, si ad causas solas certas extenderetur, & vix auferent Superiores dispensare. Ita ille. Et hanc opinionem docuit etiam doctissimus Syluester ver. dispensatio. p. 14. n. 10. vbi agens de Prælati Regularium, quibus permittitur dispensare in regulis, sic asserit: [Dispensare possunt, quando eis constat de causa legitima, & etiam si dubitent: quia ad clementiorem partem declinandum est.] Hæc doctrina est valde attendenda, quia multi scrupuli ex illa tolli possunt.

RESOL. XX.

An inferior possit dispensare in lege Superioris, quando dubitatur, an casus egeat dispensatione? Ex part. 8. tr. 3. Resol. 72.

§. 1. Respondeo, quod quidem si dubium sit positium, non excludens probabilitatem, certum esse debet posse dispensandum absque dispensatione operari, nulli enim morali periculo se exponit, sequens opinionem probabilem. Sic Bonacina disp. 1. de potestate Episcopi, allegat. 35. num. 18. At si dubium sit negatiuum, neque valet iudicium probabiliter efformare, tibi dispensationem superuacaneam esse in tali casu, existimat Bonacina supra, dispensationem petendam esse à Sede Apostolica, ne se exponas periculo faciendi contra legem superioris, & quia praxis non obtinuit.

bium sit negatiuum, neque valet iudicium probabiliter efformare, tibi dispensationem superuacaneam esse in tali casu, existimat Bonacina supra, dispensationem petendam esse à Sede Apostolica, ne se exponas periculo faciendi contra legem superioris, & quia praxis non obtinuit.

2. Sed istam Bonacinae sententiam impugnat Castrus Palau tom. 1. tractat. 3. disp. 6. puncti. 5. num. 10. & asserit. Si æquè dubium sit, an casus indigeat, vel non indigeat dispensatione, reputandum esse non indigere; quia tunc est præsumptio pro libertate, neque alicui morali periculo faciendi contra legem exponeris; si verò inclines te indigere dispensatione: adhuc existimo te reputari posse non indigere illa, quia non debes ceteri lege adstrictus, quovisque de lege tibi certò moraliter constet. Concesso tamen gratis in illo dubio tibi esse necessariam dispensationem, existimo Episcopalem sufficere: tum quia non videtur Pontifici reseruatus casus dubius, sed certus: tum quia potestas dispensandi late est interpretanda. Ita Paulus. Et quo ad hoc vltimum idem docet ex Sa Salas de legibus, disp. 20. sect. 3. n. 28.

RESOL. XXI.

An Episcopus, v. g. quando dubitatur, an res egeat dispensatione, possit in lege Superioris dispensare? Ex part. 4. tr. 3. Resol. 46.

§. 1. Ad hanc dubitationem respondet Bonacina de legibus disp. 1. quast. 2. puncti. 1. n. 18. distinguendo, vel probabiliter ait: Opinamur rem non indigere dispensatione, & tunc non est necesse dispensationem petere à Summo Pontifice, vel Episcopo, quia licitum est sequi opinionem probabilem deposito practicæ dubio; vel non probabiliter opinamur, sed practicè dubitamus opus esse dispensatione, & tunc certò petendam esse dispensationem à Sede Apostolica. Et ratio est, tum quia non debemus exponere nos periculo delinquendi contra legem Superioris, in qua Episcopus exceptis quibusdam casibus dispensare non potest; tum quia praxis in oppositum extrare videtur. Ita ille.

2. Sed ego contrariam sententiam probabiliorum esse censeo, quam tueri Castrus Palau tom. 1. tr. 3. disp. 6. puncti. 5. num. 10. Layman lib. 1. tract. 4. c. 22. num. 4. Emanuel Sa ver. dispensatio, num. 1. Barbosa de potest. Episc. part. 2. allegat. 35. n. 19. & alij penes ipsos. Ratio est, quia in tali casu adest præsumptio pro libertate, neque alicui morali periculo faciendi contra legem exponeris; & etiam si inclines te indigere dispensatione, adhuc existimo te reputari posse non indigere illa, quia non debes ceteri lege adstrictus, quovisque de lege tibi certò moraliter constet. Concesso tamen gratis in illo dubio tibi esse necessariam dispensationem, existimo Episcopalem sufficere; tum quia non videtur Pontifici reseruatus casus dubius, sed certus; tum quia potestas dispensandi late est interpretanda. Sic Castrus Palau loco citato.

RESOL. XXII.

Quando casus dubius egeat dispensatione? Et an Episcopus possit dispensare in lege Pontificia, quando dubium est, an casus egeat dispensatione? Et an Prælati inferior possit dispensare in legibus Superioris, si ei interdictum non sit? Et an Episcopus possit in sua Diocesi, quicquid potest Papa pro tota Ecclesia, nisi à pontifice prohibeatur? Ex part. 3. tract. 6. & Misc. 2. Resol. 82.

Q 3 §. 1. Hic

frà lege doctina, &c. 78. & aliter verius prima quamquam ibi sit questio de dubio valore voti.

Sup. in Resol. 1. no. præterita §. 2. ad medium.

Sup. hæc potestare fuisse in Resol. 4. v. a. medio, & infra in Resol. 1. cursum in §. 1. propè finem, & in Resol. 9. & in alio §. eorum annotationum.

Sup. hoc in Resol. præterita, & in aliis eius primæ annot.

Sup. hoc in Resol. præterita ad medium §. 2.

Sup. hoc in Resol. 1. no. præterita §. 2. ad medium.

Sup. hoc in Resol. 1. no. præterita §. 2. ad medium.

Sup. hoc in Resol. 1. no. præterita §. 2. ad medium.

Sup. hoc in Resol. 1. no. præterita §. 2. ad medium.

Hic casus frequentiter potest accidere, & quidem si dubium sit positivum, non excludens probabilitatem, potest dispensandus absque dispensatione operari; nam sequitur opinionem probabilem. Ita Barbofa de potest. Episc. part. 2. alleg. 35. q. 18. difficultas verò est, quando dubium est negationem, & iudicium, affirmare quis non potest dispensationem superuacaneam esse; & quidem in hoc casu Bonacina de legib. disp. 1. q. 1. punct. 1. n. 18. putat dispensationem petendam esse à Pontifice.

Sup. hoc supra in Ref. 20. & 21. & in aliis posit. in annot. prima Ref. huius annot.

Sup. hac potestate in fine Ref. 1. not. præterita, &c.

Sup. hoc infra in Ref. 24. & 25. & lege etiam doctrinam Ref. 23. & ex Ref. 27. §. Probatur, ad medium, &c.

Et sup. hoc quod hic asseritur de Episcopis infra in Ref. 27. & in aliis Ref. & §. eius primæ not.

2. Sed Castrus Palatus in opere morali, tom. 1. tr. 3. disp. 6. punct. 5. n. 10. existimat, quod si agatur dubium sit, an casus indigeat, vel non indigeat dispensatione, reputandum esse non indigere, quia tunc præsumptio pro libertate; si verò inclinet te dispensatione indigere adhuc existimat te reputari posse non indigere illa; quia non debes censeris aliquo præcepto seu lege obligatus, si de lege moraliter certum non constet. Sed dato, & concessio, quod in tali dubio necessaria sit ad rectè operandum, dispensatio Episcopalis sufficit; quia Pontifici non videtur reservatus casus dubius, & potestas dispensandi late est interpretanda. Ita Barbofa ubi supra, n. 19. Eusebius Sa. ver. dispensatio, n. 1. & hanc sententiam probabilem esse docet Salas de leg. disp. 104. n. 28. & loquens de voto reservato docet Suarez de Relig. tom. 1. lib. 6. c. 26. n. 6. & Sanchez in Summa, tom. 1. lib. 4. c. 49. n. 26.

3. Notandum est hic obiter, vt supra etiam cursim adnotauimus, aliquos docere, Prælatum inferiorem posse dispensare in legibus Superioris, si ei interdictionum non est. Ita D. Antonius part. 1. tit. 17. §. 20. Sotus in 4. dist. 27. q. 1. art. 4. §. at quo tandem Couarruu. in cap. alma mater. part. 1. §. 7. n. 8. & alij. Et hanc sententiam probabilem esse putat Bonac. de legib. disp. 1. q. 2. punct. 1. n. 27. & alij, & faciunt pro hac sententia Sanch. de mat. tom. 1. lib. 1. disp. 61. n. 3. & DD. quos citat Barbofa de potest. Episc. part. 2. alleg. 33. n. 17. asserentes Episcopum in sua Diocesi posse quidquid potest Papa in tota Ecclesia, nisi à Pontifice prohibeatur.

4. Verum ego contrariæ sententiæ tanquam probabiliori adhæreo, quam tuetur Gutier. in qq. can. lib. 1. c. 5. n. 10. Suarez de legib. lib. 6. c. 24. n. 4. Basiliius Ponsius de matrim. lib. 8. c. 6. n. 1. Salas de legib. disp. 20. sect. 3. n. 20. Barbofa, & Bonacina ubi supra, & colligitur ex cap. cum inferior, de maior. & obediens. & ex Clem. Ne Romani, de elect. ubi auctor inferiorum non posse superioris iura mutare. Adde quod plures sunt irregularitates, & inhabilitates à iure statutæ, in quibus nequeunt Episcopi ex proprio munere dispensare, etiam si non inueniantur prohibita.

RESOL. XXIII.

An possit Episcopus dispensare in lege Pontificia, quando in ea dispensare posse conceditur, non tamen cui concedatur?
Et aliqua alia notabilia circa hoc in textu huius Resolutionis explanantur. Ex part. 8. tr. 3. Ref. 18.

Ad elucidandam doctrinam huius Ref. lege duas Ref. seqq. & §. Notandum, Ref. præterita, & infra ex Ref. 27. §. Probatur, ad medium, vers. Vnde, & inferius in tr. 3.

Hanc questionem clarè, & doctè pertrahat Amicus tom. 5. disp. 6. sect. 5. n. 63. & seqq. ubi sic asserit. Quotiescumque in canone, seu lege superioris additur, nisi in ea dispensetur, nec explicatur, à quo facienda sit dispensatio: tacite censetur superior facultatem dispensandi inferiori Prælato concedere, hanc regulam tradunt communiter Theologus, Canonistæ. Ratio regulæ est, quoniam nullum debet esse verbum in lege, aut canone, quod suum effectum non habeat. At nisi verbum nisi dispensetur, in lege, vel canone superioris positum, intelligatur per Prælatum inferiorem, nullum habebit effectum.

ergo: Major patet; quia nullum verbum otiosam ac frustraneam præsumitur legislator in sua lege ponere. Minor probatur; quia cum certum sit, per superiorum in tali lege, vel canone dispensare posse, frustra tale verbum in ea poneretur, nisi per illud legislator intelligeret, potestatem dispensandi inferioribus Prælati concedere. Ab hac regula.

2. Excipitur primo, nisi lex, vel canon superioris astringat solum Prælatum inferiorem: quia tunc non videtur esse mens superioris, vt ipse Prælatum inferior possit secum ipse in propria causa dispensare. Nam licet hoc non repugnet, vt supra ostensum est; non est tamen absq; urgente causa admitendum. Vnde consultius esse diximus, si id semper per alium fiat. Dixi solum Prælatum: quia si simul cum Prælato astringat superior communitatem, non dubito, quin possit tunc superior directè dispensando cum tota communitate, indirectè etiam & mediatè dispensare secum.

3. Excipitur secundo, nisi canon sit solius Pontificis, & non etiam alicuius Concilij Generalis, cuius decretis vt derogetur, necessaria est expressa mentio: nec sufficit tacita & implicita Pontificis concessio, vt ordinaria praxis docet, & communiter testantur Doctores, qui legi possunt apud Henricquez lib. 7. de Indigent. c. 27. n. 3. in comment. sub littera S. & Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 26. n. 7.

4. Cæterum etsi omnis casum, etiam Concilij Generalis, à Pontifice dimanet, aliquis tamen peculiariter tribuitur Pontifici, aliquis Concilio, ratione originis, ex qua eius materia ortum ducit. Etenim si ortum ducit ex Pontifice, quia nimirum Pontifex fuit primus, quis canonis materiam Concilio discutendam proposuit, dicitur canon, seu lex Pontificis: contra verò si ortum ducit ex Concilio, quia Concilium eius canonis materiam primò examinandam ac definiendam proposuit, dicitur lex, seu canon Concilij, esto similitatis robur accipiat à Pontifice: signa autem ex quibus dignosci possit, quæ decreta originem ducant ex Pontifice, quæ verò ex Concilio, hæc esse possunt. Quando Pontifex legem seruandam proponit, nulla mentione facta Concilij, tunc signum est, illam proponere vt suam; quando verò illam seruandam proponit autoritate Concilij, vult vt acceptetur tanquam lex Concilij. Verum illam proponit nisi verbis: Sacro approbante Concilio: auctoritate sacri Concilij decernente nobiscum sacro Concilio: definitum eum, vel ex consilio Concilij; quoniam, vt optimè cum aliis aduertit Sanchez lib. 8. de matrim. disputat. §. num. 11. consensus, cum sit actus voluntatis, importat immediatum influxum in legem per modum obligantis. Consilium, cum sit actus intellectus, importat remotum dumtaxat influxum in legem per modum tantum dirigentis & consulentis. Præterea quando in ipsa canonis subscriptione additur, ex Concilio, originem trahere censetur ex Concilio: nam particula ex, proximam causam denotat. Secus si dicatur, in Concilio; quia tunc si Concilio interfuit Pontifex, originem duxisse censetur ex ipso Pontifice, solumque per huiusmodi verba significatur, illum editum fuisse in Concilio.

5. Contra hanc exceptionem sentit Sanchez citata disputat. qui non obstante, quod ipse putet decretorum Concilij Generalis faciendam esse expressam mentionem, vt illis derogare censetur: adhuc tamen docet, posse Episcopum dispensare in canone, quando Pontifex concedit in eo dispensari posse, etiam si talis canon originem ducat ex Concilio, cumque Concilij auctoritate seruandum proponat: alioqui frustraneè, inquit, adderentur ea verba, cum nullum haberent effectum. Sed dicendum cum aliis, ea verba poni, ne sit postea opus speciali mentione Concilij,

Sed ego, vide etiam aliam Ref. eius secunda not.

In hoc in...
Sed ego, vide etiam aliam Ref. eius secunda not.
In hoc in...
Sed ego, vide etiam aliam Ref. eius secunda not.
In hoc in...
Sed ego, vide etiam aliam Ref. eius secunda not.